

بازشناسی اصول توسعه پایدار، در مساجد تاریخی اصفهان

افروز رحیمی آریایی^{1*}، محمود ارژمند²، احمد امین پور³

1- دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات معماری، دانشگاه هنر اصفهان،
afroozariya@yahoo.com

2- مربی دانشگاه هنر تهران، کارشناسی ارشد معماری، دانشجوی دوره دکتری
marzhmand@yahoo.com

3- استادیار دانشگاه هنر اصفهان، معماری، دکتری، aminipoor@au.ac.ir

چکیده

از آنجا که پایداری جهان در گرو پایداری شهرها است و معماری در این پایداری جایگاه ویژه ای دارد و با توجه به اصل سوم مقررات اتحادیه بین المللی معماران (UIA) در رابطه با چهارچوب فعالیت معماران¹، هم چنین نقش قابل توجه مسجد در معماری جهان اسلام؛ هدف این پژوهش بازشناسی اصول و ویژگی های پایدار، بخصوص مسائل اقلیمی در مساجد تاریخی اصفهان، در جهت ارائه پیشنهاداتی در جهت طراحی مساجد جدید است. با توجه به آثار منفی تغییر شرایط اقلیمی در کلان شهرهای ایران هم چون اصفهان، مشهود است که رعایت معیارهای توسعه پایدار سبب کاهش برخی از آثار زیست محیطی منفی بر این شهرها می گردد. ساخت و ساز پایدار در بردارنده همه عمر سازه ها است و کیفیت محیطی، کارایی و ارزش آینده را نیز مورد توجه قرار می دهد. بنابراین، تبعیت از توسعه پایدار، ضرورتی است که ما را برای رسیدن به، جلوگیری از پدیده تغییر اقلیم، یاری می رساند. این پژوهش از نظر هدف یک تحقیق بنیادی و با توجه به محتوای تاریخی آن، از روش تحقیق تاریخی بهره جسته است. هم چنین جهت گرد آوری داده ها از روش کتابخانه ای و برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش کیفی استفاده شده است. در ابتدای پژوهش حاضر با تکیه بر ادبیات پایداری و مبانی آن و هم چنین مطالعات تاریخی مساجد تاریخی اصفهان، به بررسی تطبیقی اصول و ویژگی های این مساجد با توسعه پایدار پرداخته شده؛ سپس اصول و ویژگی های پایدار مساجد مورد بررسی در ابعاد گوناگونی هم چون اصول زیست محیطی و کالبدی بازشناسی شده است. در پایان بر اساس اصول و ویژگی های بازشناسی شده، راهکارهایی در ابعاد گوناگون از قبیل روش های اقلیمی در طراحی مساجد، استفاده از الگوهای بومی و تاریخی، در بنای مساجد جدید، پیشنهاد گردیده است.

واژه های کلیدی: توسعه پایدار، مساجد تاریخی اصفهان، اصول اقلیمی در طراحی مسجد، آموزه های معماری سنتی

1- مقدمه

55 میلیون سال پیش، کره زمین سیاره ای گرمسیری بود؛ قطب شمال و جنوب وجود نداشت و سطح دریاها 80 متر بالاتر از امروز بود، در این شرایط انسان قادر به زندگی نبود با تغییر این اوضاع، انسان توانست روی این کره خاکی زندگی کند؛ اما هم اکنون انسان با دست خود موجب گرم شدن دوباره کره زمین شده و این یکی از مهم ترین مسائلی است که با آن روبه رو است. انتشار گازهای گلخانه ای از علل عمده این مسئله است که با مصرف سوخت فسیلی رابطه ای مستقیم

¹ «باید در بهبود محیط، کیفیت زندگی و مسکن در قالب یک شیوه پایدار کوشش کنند» [2].